

گه‌پانه‌وه‌ی هه‌یبه‌تی کورد و له‌خۆبایینه‌بوون

25-11-2019

نووسه‌ره‌کان

ئاڤۆ محهممه‌د

کورتە :

<https://rudawrc.net/sorani/article/geranewey-heybeti-kwrdr-u-lexobayinebuwn#:~:text=%D9%87%D8%A7%D8%AA%D9%86%DB%8C%20%D9%85%D8%A7%DB%8C%D9%83%20%D9%BE%DB%8E%D9%86%D8%B3,%D9%83%DB%8E%D8%B4%DB%95%DB%8C%20%D9%83%D9%88%D8%B1%D8%AF%20%D8%AF%DB%95%D9%83%DB%95%D9%86%E2%80%9D>

ھاتنى مايك پېنس، جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا بۇ ھەولېز و نەچوونى بۇ بەغدا، خەلك و بەرپرسان لە كوردستان و عىراق و ناوچەكە زۇربان لەسەر گوت و شىرۇفەكارانىش لە داھاتوودا زياترى لەسەر دەلېن، بەلام بەشېكى ئەو سەردانە لە لىدوانى "بەرپرسيكى پلەبەرز" ئەمىرىكادا بۇ ئازانسى (ئەسۆشېتند پرىس) پوخت دەبېتەو كە گوتوويەتى سەردانى جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا بۇ ھەولېز "ئامانجەكەى دىنياكردنەوھى كوردە ھاوپەيمانەكانى ئەمىرىكاي دژى داعشە، ھەروھە دىنيايېدانە بەو ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن".

بەشەكەى دىكە ئەوھە، ئەمىرىكا لە دۆخى عىراق و شىوھى بەرپوھەبىردنى عىراق رازى نىيە. لەبەرئەوھەش پەيامەكانى جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا لەعىراق و لە پەيوھەندىيە تەلەفونىيەكەيدا لەگەل سەرۆكەوزىرانى عىراق زياتر داواكارى بوون و كەمتر پشتيوانى بوون. بەلام پەيامەكانى لە كوردستان تەواو پېچەوانە بوون.

ئەمىرىكا زۇر خويىن و پارەى بۇ عىراق خەرجكرد، بەلام عىراق بووھە نموونەبەكى شىكستخواردوو، بەرھەمھېنەرى مەترسېدارترىن رېكخراوى تېرۇرېستى بۇ جىھان. دۆخى عىراقېش بە مۇدېل و بەرپوھەبىردنىكى زۇر خراپەوھە بووھە ماھى ئەوھى كە تەنانت بە پىداكېرى زۇرى حكومەتى ئەمىرىكاش، كۆمپانىا نەوتى و كۆمپانىا جۇراوجۇرە ئەمىرىكەيەكان ئەو متمانەبەيان بۇ دروست نەبوو كە عىراق ئەو شويئەبە بتوان تېيدا كاربەكەن و عىراقى ئېستا بىكەنە ھاوبەشى ئابوورى خويان، چونكە ولاتىكى شلەزاو و ئاارامە و نەبووھە ھاوبەشى سىياسى ئەمىرىكا و رۇژئاوا.

كورد لەم ناچەيەدا بۇ خۇپاراستن لە دەست كۆمەلكوژى و چەوساندنەوھى دەولەتانى ناوچەكە پەناى بۇ دەرەوھە برىدووھە و چاوى لە پاراستنى دەرەوھەبە. لەوانەيە زۇرجار سەرۆكەكانى ناوچەكە و سىياسىيەكانى ئەوھەيان و لىكدابېتەوھە كە كورد بووھە تەدارەستى بېگانە و كارتى دەستى ولتان لە دژى دەولەتانى ناوچەكە. بەلام بەر لەو قسەبە، دەبى ئەو پرىسارە بىرېت بۇچى كۆنترىن نەتەوھى ئەم ناوچەبە چاوى لە پاراستنى دەرەوھەبە؟ لە باشوورى كوردستان چوار ھەزار گوند وىرانكران بە مزگەوتەكانىانەوھە، بەلام بە پاراستن و پشتيوانى ولتانى رۇژئاوايى ئەو گوندانە بە مزگەوتەكانىانەوھە ئاوەدان كرانەوھە، ئەوانەى ئاوەدانېش نەكرانەتەوھە بەھوى قېولنەكردنى پېكەوھىزانى ئاشتىانە و چارەسەر كىردنىكى سىياسىانەى كېشەى كوردە لەلايەن دەولەتانى ناوچەكەوھە.

لە ماوھى سى سالى رابردوودا، بە ستراتېژىكى ھاوبەش، دەسەلات و ھەببەتى كورد تىكدەشكىنرا، دەست بە گۇرېنېكى دىمۇگرافى لە دژى كورد كرا، بەمەبەستى نەھېشتنى دەسەلاتدارىتى و گۇرېنى ناسنامەى جوگرافى و لەھەموويشى مەترسېدارتر بۇ شكاندنى ھەببەتى كورد.

ئەو ستراتېژە رەنگدانەوھەبەكى زۇر خراپى بەسەر دۆخى كەمىنەكانى كوردستانىشەوھە ھەبووھە، چونكە ئەو ناوچەبە كە لەمىژوودا مۇزايكىكى ھەمەرەنگى ئابىن و نەتەوھە جىاوازەكان بوو، ھەمووى لەنىوبرا، ئەوھى ماوھەتەوھە تەنيا لە ناوچە كوردىيەكاندايە، ئەويش بەھوى ئەو ستراتېژە ناوچەبەوھە لەژىر ھەپشەبەكى زۇر گەورەدايە و، لە دوارۇژدا مەترسى رۇژھەلاتى نىوھەراست لەسەر ئاسايشى جىھان زۇر زياتر دەكات.

كە كۆشكى سې دەيەوېت دىنبايى بداتە ئەو " ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن"، نىشانەى ئەوھە پشتيوانى كورد ئەوھەندە فراوان بووھە، گەبىشتووھە رادەى كاربەريەكى زۇر بە دەسەلات و تارادەبەكېش دەكرى بېتە مۇزايكى ديارى ململانې نىو ھەلېزاردنى سەرۆكەكان، كە ئەوھە پېشكەوتنىكى زۇر گەورەبە. بەلام دىسانەوھە دەبى ئەوھە وانەكات كورد ھىورى خوى لەدەستېدات و لەخۇبايى بېت، چونكە ھېشتاش لەو جىھانەدا ئەوانەى رېكدەكەون دەولەتەكان نەك نەتەوھەكان. لەبەرئەوھەش دەبى كورد بەھىزبوونەوھى پېگەى سىياسى خوى بۇ رېككەوتن لەگەل پايئەختى ئەو دەولەتەنە بەكاربېنېت كە كوردستانىان پېوھە لىكېنراوھە. لەھەمانكاتدا پەيوھەندىيەكانى لەگەل دەولەتان و گەلانى جىھان بەھىزتر بكات.

قسەكانى مايك پېنس جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا دواى سەردانەكەى بۇ ھەولېز، زۇر جېگەى سەرنج بوون لە زۇر رووھە، بەلام ئەوھى كە دىنبايەكەى لە ھەولېز و لە "رېگەى سەرۆك بارزانىيەوھە" بۇ ھەموو كورد، ئەو " ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن" و جىھان نارد، خاوەن گىرنگى و واتايەكى زۇر گەورەبە. ئەوھە بۇ ھەولېز و سەرۆكى ھەرىمى كوردستانىش،

بەبىرھىنەوھەبەكى تازەى ئەركىكى گەورەبە. ئاستىكى زۇرى ئاوەدانى و سەقامگىرى سىياسى و رېككەوتنى سىياسى نىوان لايەنەكانى ھەرىمى كوردستان، ھەولېزى لە بەغدا جىاكرىدووھەتەوھە. ئەوھە دەبى بۇ رۇژئاواى كوردستانىش پەيامىك بېت كە دەبى لايەنە سەرەكېيەكانى بە ناسنامە و بەبىرارى خويان و بەبى دەستىوھەردانى دەرەوھى كورد، رېككەوتنىكى سىياسىيان ھەبىت، بۇ ئەوھى كاركرىن لەگەلېان بېرېتەوھە بۇ كاركرىنېكى سىياسى نەك تەنيا سەربازى. ھاوپەيمانى دژى داعش، ئېستا پەيامەكانى خوى لە رۇژئاواى كوردستان و باكوورى سوورىا بە كوردى بىلاوھەكاتەوھە، بەلام پەيامى سىياسى ئەمىرىكا بۇ كورد لە رۇژئاواى كوردستان ھېشتا بە ئاشكرا نىيە.